LUONTO JA YMPÄRISTÖ

Nykyisessä kansallispuistoverkostossa ei ole mukana suurtuntureita vastaavia alpiinisia alueita. **PUHEENJOHTAJA AHTI LAUNIS, SAANAN LUONNON YSTÄVÄT**

SAARA OLKKONEN

Saanan luonnon ystävien mukaan Kilpisjärven Saana- ja Malla-tuntureiden putkilokasvilajisto on monimuotoisin koko Kölivuorten alueella. Näkymä Saanajärven pohjoispuolelta.

Kilpisjärvi haluaa pitää erämaansa

Käsivarren suurtunturialueelle kaavailtu kansallispuisto puistattaa Kilpisjärven asukkaita. Kylä pelkää, että kelkkailurajoitukset kuihduttavat matkailuyritykset sekä kyläläisten virkistysmahdollisuudet.

ENONTEKIÖ (MT)
Metsähallitus selvittää parhaillaan, onko Käsivarren suurtunturialueella edellytyksiä kansallispuistoksi.

Aluetta esitti Saanan luonnon ystävät – Luomus ry, kun ympäristöministeri **Ville Niinistö** (vihr.) pyysi ehdotuksia viime vuonna. Noin satahenkinen Enontekiölle rekisteröity yhdistys ehdotti, että kansallispuisto sisältäisi ainakin alueet, jotka kattavat Saana-tunturin ja sen rinteen lehtojensuojelualueet, Jehkats-tunturit sekä Käsivarren erämaa-alueen suurtunturit.

Metsähallitus on tehnyt neljä rajausvaihtoehtoa, joista suurin kattaisi koko Käsivarren erämaa-alueen.

Käsivarren kansallispuisto on kenties ristiriitaisin neljästä ehdotuksesta, jotka Niinistö valitsi jatkoselvitykseen. Uusia kansallispuistoja ei ole kirjattu hallitusohjelmaan.

Suurin osa Kilpisjärven asukkaista vastustaa kansallispuistoa jyrkästi.

Kansallispuistolaki kieltää moottoroidulla ajoneuvolla kulkemisen. Kilpisjärveläiset pelkäävät, että kansallispuisto katkaisee heiltä siten yhteyden erämaan järviin ja tuntureihin. Lähituntureita kauemmas on lähes mahdoton kulkea ilman moottorikelkkaa.

Muut selvitysalueet ovat Salon Teijo, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun rajalla sijaitseva Olvassuo ja Konneveden ja Rautalammin kunnissa sijaitseva Etelä-Konnevesi. Niitä ovat ehdottaneet ja toivoneet pääasiassa paikalliset asukkaat.

Lisää päiväkävijöitä

Käsivarren kansallispuistoselvitystä vetää Metsähallituksen erikoissuunnittelija **Arja Vasama**. Hänen mukaansa Käsivarren kansallispuistohanketta puoltavat sen ainutlaatuiset luontoarvot sekä kansallispuistostatuksen imagohyöty.

”Suomesta puuttuu alpiinisen vyöhykkeen kansallispuisto”, hän sanoo.

Selvityksen mukaan Suomen 400:sta tunturikasvilajista 40 elää ainoastaan Käsivarren alueella.

Kilpisjärvellä kirjataan noin 50 000 yöpymistä vuosittain. Kilpisjärven yleiskaavaluonnoksen tavoite on, että yöpymiset kolminkertaistuvat.

”Kansallispuistossa pystytään järjestyssäännöillä ja rakenteilla ohjaamaan ihmisten kulkemista. Näin varaudutaan etukäteen, ettei kävijämäärän kasvu kuluta luontoa”, Vasama toteaa.

> Kansallispuistossa pystytään järjestyssäännöillä ja rakenteilla ohjaamaan kulkemista. Näin varaudutaan etukäteen, ettei kävijämäärän kasvu kuluta luontoa.
> **ARJA VASAMA**

Lupauksiin ei luoteta

Eniten kansallispuistoa vastustavat Kilpisjärven matkailuyrittäjät. Kylä käytännössä elää matkailusta.

Liikevaihtoa kertyy lähinnä kevättalven matkailijoista, joita kuljetetaan kelkoilla erämaahan hiihtoretkille, metsästämään ja pilkille.

Vasaman mukaan joitain majoitusyrittäjiä kansallispuiston tulo hyödyttää.

Ministeri Niinistö on sanonut monissa yhteyksissä, ettei kansallispuistoa perusteta ilman paikallisten tukea. Metsähallitus on myös väläyttänyt mahdollisuutta, että matkailuyrittäjät saisivat käyttää ainakin Haltille vievää kelkkareittiä.

Kilpisjärveläiset eivät ministerin ja Metsähallituksen vakuutteluja kuitenkaan usko.

SUVI NIEMI

”Moottorikelkkailu häiritsee luontomatkailua ja rakentaminen Saanan rinteiden herkkää luontoa”, sanoo Saanan luonnon ystävien puheenjohtaja Ahti Launis.

”Suurtunturialueen pääkelkkareiteillä pitäisi sallia moottoriajoneuvolla ajo”, sanoo kansallispuistohankettas vetävä erikoissuunnittelija Arja Vasama Metsähallituksesta.

Käsivarren paliskunnan poroisäntä Tuomas Palojärvi on tyytyväinen, jos turha kelkkailu kansallispuiston myötä vähenee.

Kilpisjärven kyläyhdistyksen puheenjohtaja Elli-Maria Kultima ei usko, että kilpisjärveläisille annetaan poikkeuslupia käyttää kansallispuistossa moottoriajoneuvoja.

Ohjelmapalveluyrittäjä Hannu Rauhala pelkää, että kansallispuiston tuomat rajoitukset kuihduttavat Kilpisjärven matkailubisneksen. ”Turistit eivät tyydy istuskelemaan mökeissään ja patikoimaan vain kylän lähistöllä.”

”Metsästys ja kalastus ovat meikäläisten ooppera ja baletti”, Enontekiön kunnanjohtaja Mikko Kärnä sanoo.

Kilpisjärven kansallispuiston rajausvaihtoehdot

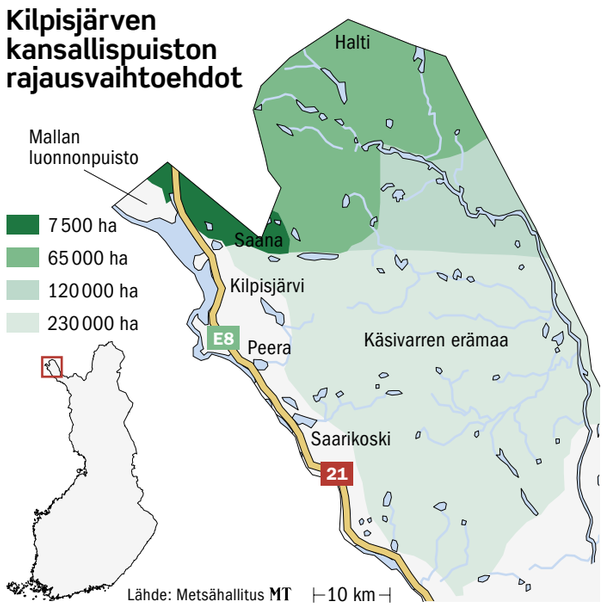

Asukkailla monta huolenaihetta

Mikko Kärnä: ”Mikä on perimmäinen motiivi?”
Enontekiön kunnanjohtaja **Mikko Kärnä** luottaa, että ministeri **Ville Niinistö** pitää sanansa, eikä kansallispuistoa tule ilman paikallista hyväksyntää.

Metsähallitus julkistaa kansallispuistoselvityksen tuloksen syksyllä. Sen jälkeen kunta antaa asiaan lopullisen kantansa.

Kärnää harmittaa, ettei kuntalaisille ole suoraan kerrottu, mitä halutaan rajoittaa. Hän ei myöskään ymmärrä, mikä on kansallispuiston perustamisehdotuksen perimmäinen motiivi.

”Mitkä ovat kansallispuiston luonnonsuojelulliset hyödyt?”

Mallan luonnonpuisto ja Saanan etelärinteen lehtojensuojelualue on jo tiukasti rajattu kulkemiselta, ja loppu on erämaa-aluetta, Kärnä muistuttaa.

Kärnän mukaan kansallispuisto on brändi, jota ympäristöministeriö haluaa kehittää ja rahoittaa. Kun valtion varat ovat tiukassa, retkeily- ja erämaa-alueiden rahoitus ei ole asialistan ensimmäisenä. Metsähallitus saa siis tunturialueen hoitoon lisää rahaa, jos siitä tehdään kansallispuisto.

”Onko suurin edunsaaja oikea taho tekemään selvitystä?” Kärnä kysyy.

Elli-Maria Kultima: ”Puisto vie meiltä tunturin”
Kilpisjärven kyläyhdistyksen puheenjohtaja, taksiyrittäjä **Elli-Maria Kultima** on pettynyt valtion tapaan hoitaa kansallispuistohanketta.

”Selvitystä tehdään salassa. Tuntuu, että hanke vyöryy eteenpäin kuin juna. Meitä ollaan kuuntelevinaan, mutta ei kuitenkaan kuunnella”, hän arvostelee.

Kultiman mielestä kansallispuisto veisi kyläläisten virkistysmahdollisuudet. Rajausvaihtoehdoista pieninkin katkaisee yhteyden tunturiin.

Lähes jokaisessa perheessä on moottorikelkka. Sillä kuljetaan erämaahan pilkille ja riekkoja pyytämään.

”Kun etelässä mennään elokuviin, me menemme tunturiin.”

Kultimaa harmittaa, että poromiehillä on erivapauksia. He saavat kulkea kansallispuistossakin kelkalla ja mönkijällä.

”Porojen ylilaidunnus on se, joka luontoa kuluttaa. Toki porot kuuluvat maisemaan ja tuovat turisteja”, hän puntaroi.

Kultiman mielestä Kilpisjärvi ei tarvitse kansallispuistoa houkutellakseen lisää kävijöitä. Erämaa vetää puoleensa muutenkin.

Hannu Rauhala: ”Puisto olisi totaalinen tuho”
Kilpisjärvellä vuonna 1996 ohjelmapalveluyrityksen perustanut **Hannu Rauhala** pelkää, että kansallispuisto vie leivän yrittäjän suusta.

”Kyllä se on kohtalon isku, jos kansallispuisto tulee.”

Rauhalan mukaan turistit eivät tyydy istuskelemaan mökeissään ja patikoimaan vain kylän lähistöllä. Suurtunturialue on sen verran laaja, ettei omin avuin näe kuin lähialueen.

Kilpissafarit vie asiakkaitaan kelkoilla Käsivarren pohjoisosiin esimerkiksi hiihtämään.

Vaikka ministeri **Ville Niinistö** onkin ehdottanut paikallisille yrittäjille poikkeuslupia, Rauhala ei luota, että yrittäjien oikeudet säilyisivät.

”Seuraava päätöksentekijä ottaa oikeudet pois. Näin kävi Pallas-Yllästunturin kansallispuistossakin.”

Rauhalan näkemyksen mukaan kansallispuisto saattaisi tuoda lisää vaeltajia, muttei juurikaan maksavia asiakkaita.

”Vaeltajat tuovat etelän S-marketista ruuat, yöpyvät autiotuvilla, katoavat sitten kuin pieru tuuleen, ja lumi peittää ladun.”

Arja Vasama: ”Matkailuyrittäjien huoli todellinen”
Metsähallituksen erikoissuunnittelijan **Arja Vasaman** mukaan kansallispuistohankkeesta on nyt käyty paljon hyvää keskustelua.

Matkailuyrittäjien huolen hän ymmärtää.

Vasaman mielestä helikopterilla ja vesitasolla liikkumista ei tarvitsisi kokonaan kieltää. Myös moottorikelkkailun voisi sallia niin sanotulla Halti Highwaylla, joka kulkee suurtunturialueen halki.

”Ei ole luonnonsuojelullista tarvetta estää kelkkailua leveällä reitillä.”

Vasaman mukaan jokaista perustettavaa kansallispuistoa varten säädetään oma lakinsa. Jos Käsivarren puisto perustetaan, laissa pitää ottaa kantaa reitteihin ja motorisoituun matkailuun.

Päätöstä kansallispuistosta Vasama odottaa mielenkiinnolla, mutta toteaa, ettei puistoa todennäköisesti tule, jos paikalliset sitä niin kovasti vastustavat.

Ahti Launis: ”Kylän kehitys hallitsematonta”
Saanan luonnon ystävien puheenjohtaja **Ahti Launis** katsoo, että Kilpisjärven kylä ja matkailurakenne ovat osin kehittymässä kestämättömään suuntaan.

Osittain norjalaisturistien myötä kasvanut kelkkailu häiritsee jo luontomatkailua. Rakentaminen uhkaa Saanan rinteen herkkää tunturikoivulehtoa.

”Kansallispuisto pystyisi hallitsemaan kasvua ja suuntaamaan maankäyttöä pois herkiltä alueilta.”

Yhdistys perustelee kansallispuiston perustamista ennen kaikkea alueen luontoarvoilla.

”Kalkkiperäinen maa tekee lajistosta monipuolisen, ja alueen maisema-arvot ovat kiistattomat. Nykyisessä kansallispuistoverkostossa ei ole mukana suurtuntureita vastaavia alpiinisia alueita.”

Launiksen mukaan ilmastonmuutos kasvattaa pohjoisten suojelualueiden merkitystä, koska lajien olot voivat etelässä muuttua epäsuotuisiksi.

> Jos puisto perustetaan, laissa pitää ottaa kantaa reitteihin ja motorisoituun matkailuun.

Tuomas Palojärvi: ”Emme vastusta”
Käsivarren paliskunta todennäköisesti puoltaa kansallispuiston perustamista. Puisto ei vaikuta poronhoitoon.

”Suurimman osan mielestä kansallispuisto on tervetullut. Hallitus ei hanketta vastusta”, paliskunnan poroisäntä **Tuomas Palojärvi** toteaa.

Palojärvi pitää myönteisenä, jos ulkopuolisten kelkkailu Käsivarressa vähenee.

Sen sijaan lentoliikenteen vähentyminen huolettaa, sillä huoltoliikenne palvelee myös poromiehiä.

”Mönkijällä on pitkä matka, kun poroja etsitään. Siksi lennot pitäisi säilyttää.”

Palojärven mukaan moottorikelkkailu ei porotaloutta häiritse, jos kelkka pysyy uralla. Koiravaljakot sen sijaan pelästyttävät porot, jolloin tokka usein hajaantuu.

Palojärvi uskoo, että kansallispuisto toteutuu joko pienimmän tai toiseksi pienimmän rajausvaihtoehdon mukaan.

Hänen mielestään olisi kuitenkin kohtuullista, jos paikallisten kyläläisten ja yrittäjien oikeudet kelkkailuun säilyisivät.

SUVI NIEMI